

Rutjensstraat 6 te Neeritter

rapport 1733

Neeritter, Rutjensstraat 6 (gemeente Leudal)

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

S.J. Nederpelt
R. van Lil

Colofon

ADC Rapport 1733

Neeritter Rutjensstraat 6 (gemeente Leudal)
Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteurs: S.J. Nederpelt en R. van Lil

In opdracht van: Econsultancy bv

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, april 2010
Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.
ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
dr. E. Lohof

ISBN 978-90-6836-723-2

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Doelstelling en vraagstelling	7
2 Resultaten bureauonderzoek	7
3 Inventariserend Veldonderzoek	8
3.1 Methodes	8
3.2 Resultaten	8
3.3 Interpretatie	8
4 Conclusies	9
5 Aanbeveling	9
Literatuur	9
Lijst van afbeeldingen en tabellen	9
Bijlage 1 Boorgegevens	13

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Limburg
Gemeente:	Leudal
Plaats:	Neeritter
Toponiem:	Rutjensstraat 5
Kadastrale gegevens:	Gemeente Hunsel, sectie K, nummer 238 en 239
Kaartblad:	58 C
Coördinaten:	182.425 / 353.045 182.545 / 353.025 182.575 / 353.095 182.462 / 353.125
Bevoegde overheid:	Gemeente Leudal
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Dhr. J. Stoop
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	32225
ADC-projectcode:	4109182
Periode van uitvoering:	november 2008 en april 2010
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten, Nijverheidsweg-Noord 114, Amersfoort

Samenvatting

In opdracht van Econsultancy bv heeft ADC ArcheoProjecten een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Rutjensstraat 6 in Neeritter (gemeente Leudal). In het plangebied zal een forellenvisvijver worden gerealiseerd. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Uit de landschappelijke ligging blijkt dat de omgeving van het plangebied vanaf het Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers.

In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. De archeologische resten komen voor direct aan of onder het maaiveld. Op basis van het AHN wordt vermoed, dat het plangebied in het verleden is afgegraven. Verder is bekend dat het plangebied in het verleden vrij nat is geweest en dat het vaak onder water heeft gestaan.

Tijdens het booronderzoek zijn AC-profielen aangetroffen, met in sommige gevallen een scherpe overgang tussen beide horizonten. Dit zou erop wijzen dat in het verleden de oorspronkelijke bodem tot in de C-horizont is afgegraven, waarna een humeuze dek is opgebracht. Er zijn geen indicatoren aangetroffen die wijzen op archeologische sporen in de bodem.

ADC ArcheoProjecten adviseert om in het plangebied geen aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren. Wat betreft de archeologie is er geen belemmering om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in de Monumentenwet.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	1500 - heden
Middeleeuwen:	450 – 1500 na Chr.
Late-Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Vroege-Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 – 12 voor Chr.
Late-IJzertijd	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500 - 250 voor Chr.
Vroege-IJzertijd	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000-800 voor Chr.
Late-Bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege-Bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd):	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450 -4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Econsultancy bv heeft ADC ArcheoProjecten een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Rutjensstraat 6 in Neeritter (gemeente Leudal). In het plangebied zal een forellenvisvijver worden gerealiseerd. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

1.2 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting.¹ Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend booronderzoek.

Ten behoeve van het inventariserend veldonderzoek is een plan van aanpak (PvA) opgesteld conform KNA (Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie) specificatie VS01 en de geldende beleidsregel van de Staatssecretaris van OCW.²

Hierin zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Is er in het plangebied een onverstoord bodem aanwezig en zo ja, komt dit overeen met het op basis van het bureauonderzoek verwachte bodemtype?
- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Het onderzoek vond plaats op 21 november 2008. Meegewerkt hebben: M. Hanemaaijer (archeoloog), J.M. Blom (archeoloog), S.J. Nederpelt (junior prespector), R. van Lil (prospector) en E. Lohof (senior prospector).

2 Resultaten bureauonderzoek

Uit de landschappelijke ligging, blijkt dat de omgeving van het plangebied vanaf het Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers.³

In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. De archeologische resten komen voor direct aan of onder het maaiveld. De vondstenlaag wordt verwacht in de eerste 30 cm beneden het maaiveld. Archeologische sporen (uitgezonderd diepe paalsporen en waterputten) worden binnen 50 cm beneden het maaiveld verwacht.⁴ De archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- of vuursteenstrooiingen. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd.⁵ Als blijkt dat het plangebied, zoals op het AHN naar voren lijkt te komen, in het verleden is afgegraven dan is de kans op het voorkomen van archeologische resten laag. Indien het plangebied niet, of slechts in geringe mate is afgegraven, dan is de specifieke archeologische verwachting voor het plangebied, vanwege de ligging op iets grotere afstand van de aantrekkelijke locaties langs de restgeulen en beekdalen, middenhoog.

¹ Stiekema 2008

² Beleidsregel van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 15 juni 2005, nr. WJZ/2005/26210 (8163), tot wijziging van de Beleidsregels opgravingsbevoegdheid. Het PvA is opgesteld door R. van Lil (prospector) op 20 november 2008 en geaccordeerd door E. Lohof (senior archeoloog).

³ Stiekema 2008

⁴ Zie bijvoorbeeld Groenewoudt 1994

⁵ Kars & Smit 2003

3 Inventariserend Veldonderzoek

3.1 Methoden

De bij het Inventariserend Veldonderzoek toegepaste methoden zijn conform de KNA, versie 3.1, in het bijzonder specificatie VS03 (booronderzoek). Uitgangspunt van het inventariserend veldonderzoek is de gespecificeerde verwachting zoals die is opgesteld in het bureauonderzoek. De strategie voor het veldonderzoek is hierop gebaseerd, alsmede op het voor dit onderzoek opgestelde Plan van Aanpak (VS01).

Het terrein is niet onderzocht door middel van een veldkartering, omdat ter plekke bleek dat het terrein erg nat was (natte vegetatie). Uit eerdere informatie was al bekend dat het terrein vroeger als aspergeveld dienst heeft gedaan, dergelijke velden worden doorgaans erg diep geploegd.

De rapportage is opgesteld conform specificatie VS05. Tenslotte is een aanbeveling gegeven.

3.1.1 Booronderzoek (VS03)

In het plangebied zijn grondboringen uitgevoerd met als doel het bepalen van de bodemopbouw en eventuele bodemverstoringen. Dit is de verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek.

Het verkennen van de bodemopbouw gebeurt door de bodemtextuur en, indien relevant, bodemkundige horizonten systematisch te beschrijven. Eventuele afwijkingen van de verwachte bodemopbouw zoals vastgesteld op grond van het bureauonderzoek, en andere niet-natuurlijke bodemkenmerken kunnen er aanleiding toe geven om (delen van) het plangebied als verstoord te beschouwen.

Er zijn zes boringen verspreid over het plangebied uitgevoerd. De boringen zijn uitgevoerd met een 7 cm edelmanboor. De boringen zijn gezet tot minimaal 25 cm in de ongestoorde ondergrond (C-horizont) en gemiddeld 65 cm en maximaal 75 cm onder het maaiveld.

De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.⁶ De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de lokale topografie en ingemeten met een meetlint.

3.2 Resultaten

3.2.1 Booronderzoek (VS03)

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 3. In bijlage 1 zijn de boorstaten opgenomen.

In de boringen is zwak siltig zand aangetroffen. Er zijn twee bodemhorizont aangetroffen. Vanaf gemiddeld 65 tot 40 cm -mv is zeer fijn lichtgeelgrijs of lichtbruingrijszand gevonden. De toplaag tot gemiddeld 40 cm -mv bestaat uit zwak tot matig humeus donkerbruingrijs zand. Boring 1 bevat een paar sintels in deze horizont.

In boring 4 en 5 is een scherpe grens waargenomen tussen beide horizonten.

Tijdens het booronderzoek zijn geen indicatoren aangetroffen die wijzen op archeologische sporen in de bodem.

3.3 Interpretatie

Het aangetroffen zand in de boringen kan op basis van lithologie en de landschappelijke ligging van het plangebied geïnterpreteerd worden als dekzand (Laagpakket van Wierden, Bostel Formatie).

Het lichtgekleurde zand dat tot ca. 40 cm -mv is waargenomen is de (ongestoorde) C-horizont. De donkergekleurde laag daarboven kan geïnterpreteerd worden als de A-horizont (de bouwvoor).

Het feit dat er in enkele boringen een scherpe overgang tussen de twee lagen is aangetroffen, kan erop wijzen dat de oorspronkelijk top van de C-horizont afgegraven is en dat daarna het humeuze pakket is opgebracht.

⁶ Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

4 Conclusies

Is er in het plangebied een onverstoorde bodem aanwezig en zo ja, komt dit overeen met het op basis van het bureauonderzoek verwachte bodemtype?

Volgens het bureauonderzoek zijn er vlakvaaggronden en veldpodzolgronden aanwezig in het plangebied. Tijdens het booronderzoek is slechts een AC-profiel aangetroffen, met een scherpe overgang tussen beide horizonten. Dit wijst erop dat de bodem waarschijnlijk in het verleden is afgegraven, dus dat het geen intacte bodem meer betreft.

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardstelling hiervan?

Uit het AHN blijkt dat het plangebied relatief laag ligt en dus mogelijk in het verleden is afgegraven. Tijdens het booronderzoek bleek dat de top van de oorspronkelijk C-horizont is afgegraven. Bovendien heeft het veld vroeger als aspergeveld dienst gedaan en kan daarbij diep zijn omgeploegd. Ook heeft het veld vroeger onder water gestaan, vanwege de lage ligging. Er zijn geen aanwijzingen voor archeologische resten in het plangebied gevonden.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
Dit is niet meer relevant.

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?
Niet van toepassing.

Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?
Niet van toepassing.

5 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om in het plangebied geen aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren. Wat betreft de archeologie is er geen belemmering om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in de Monumentenwet.

Literatuur

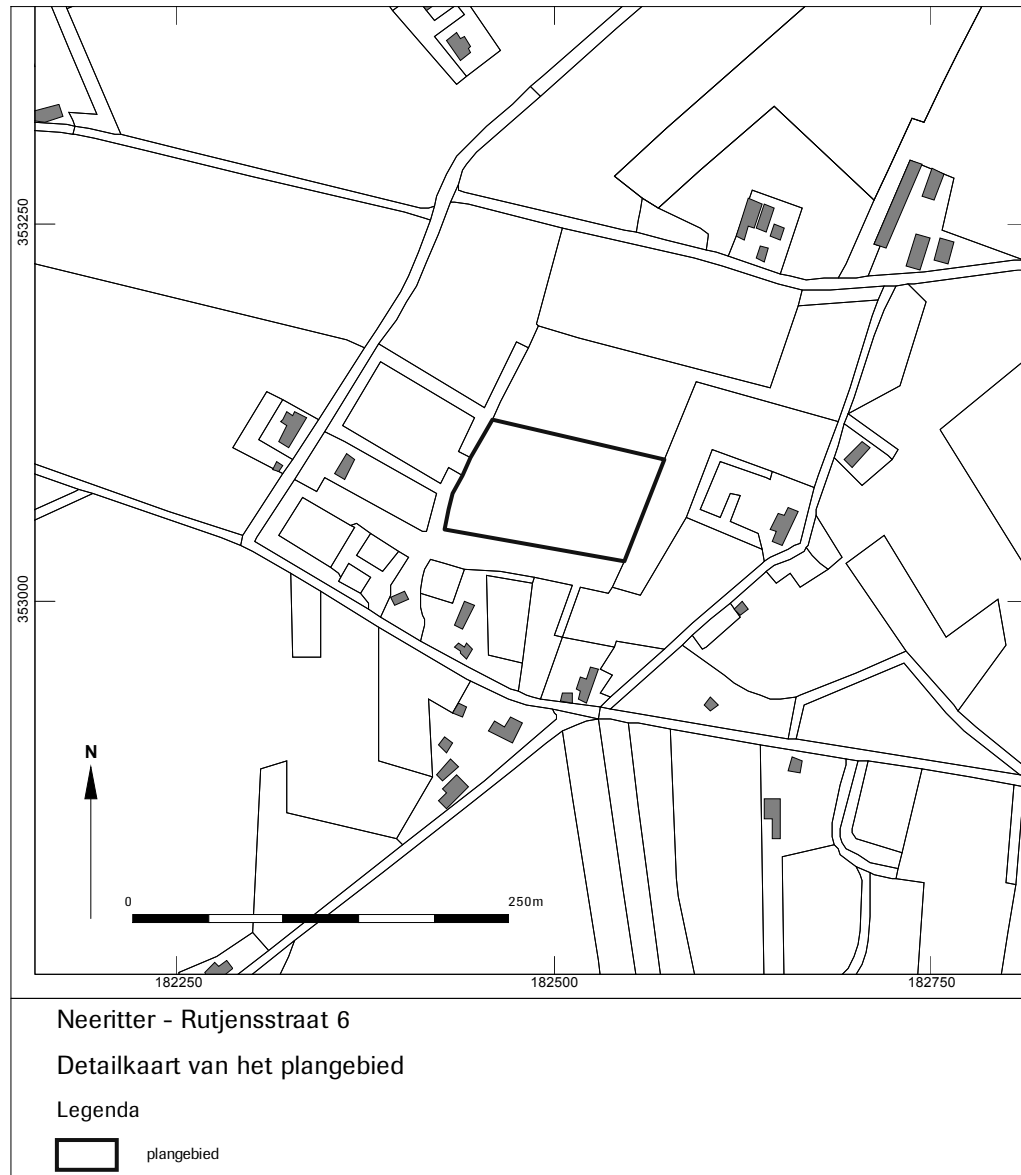
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
- Groenewoudt, B.J., 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten, 17).
- Kars, H. & A. Smit (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed. Degradatiemechanismen in sporen en materialen. Monitoring van de conditie van het bodemarchief*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies, 1).
- Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*, Delft.
- Stiekema, M., 2008: *Archeologisch bureauonderzoek Rutjensstraat 6 te Neeritter, Gemeente Leudal*. Econsultancy rapport 08091641
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*. Gouda (SIKB uitgave).

Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 Boorpuntenkaart
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Afb. 1 Locatie van het plangebied

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

Afb. 3 Boorpuntenkaart

Bijlage 1 Boorgegevens

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maatveldhoogte (cm)	NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmedaan	kleur	kalkgehalte	neuwvormingen	antropogene bijmengingen	organische bijmengingen	bodemhorizonten	overig	Lithostratigrafie
1					0	35	zand	zwak siltig; matig humeus	matig fijn zeer fijn	donker-; grijs-; bruin; licht-; geel-; grijs;	kalkloos kalkloos		spoor sintels		A-horizont C-horizont		
2					0	50	zand	zwak siltig; matig humeus	matig fijn zeer fijn	donker-; bruin-; grijs; licht-; geel-; bruin;	kalkloos kalkloos				A-horizont C-horizont		
3					0	45	zand	zwak siltig; matig humeus	matig fijn zeer fijn	donker-; bruin-; grijs; licht-; geel-; bruin;	kalkloos kalkloos				A-horizont C-horizont		
4					0	25	zand	zwak siltig; matig humeus	matig fijn matig fijn	donker-; bruin-; grijs; licht-; geel-; grijs;	kalkloos kalkloos				A-horizont C-horizont	scherpe ondergrens	
5					0	35	zand	zwak siltig; zwak humeus	matig fijn zeer fijn	donker-; grijs-; bruin; licht-; geel-; grijs;	kalkloos kalkloos				A-horizont C-horizont	scherpe ondergrens	
6					0	45	zand	zwak siltig; zwak grindig; matig humeus	matig fijn zeer fijn	donker-; bruin-; grijs; licht-; geel-; bruin;	kalkloos kalkloos				A-horizont C-horizont		